

**prof.dr Duško Vejnović, redovni profesor Univerziteta u Banjoj Luci,
predsjednik Evropskog defendologija centra Banja Luka, glavni i odgovorni
urednik časopisa Defendologija i Sociološki diskurs**

MOST KA NEVIDLJIVOM SVIJETU KOJI POKREĆE NAŠU PLANETU

Prikaz knjige: BESKIČMENJACI

Prof. dr. Vera Nikolić & doc. dr. Rajko Reljić

Napraviti sveobuhvatan prikaz univerzitetskog udžbenika „BESKIČMENJACI”, čiji su autori prof. dr Vera Nikolić sa Biološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu i doc. Dr. Rajko Roljić sa Prirodno-matematičkog fakulteta u Banja Luci koji je namijenjen studentima biologije, ekologije, profesorima i svima koje zanima svijet beskičmenjaka, ima veliki značaj kako za edukaciju novih generacija studenata tako i za razumijevanje globalnih ekoloških, socijalnih i bezbjednosnih problema koji se danas nameću pred čovjeka sa svom svojom urgentnošću kao pitanja od određujućeg značaja za preživljavanje čovječanstva. Upravo zbog toga, ova knjiga prevazilazi okvire klasičnog udžbenika i postaje nezaobilazno štivo za razumijevanje procesa koji direktno utiču na budućnost svijeta. To dobija još više na značaju ako se ima u vidu da su beskičmenjaci ubjedljivo najbrojnija grupa životinja na Zemlji. Oni čine oko 95% do 97% svih životinjskih vrsta na našoj planeti. Najveći dio ove grupe čine insekti, kojih ima preko milion opisanih vrsta. Pretpostavlja se da ih ima i do nekoliko miliona još neotkrivenih. Upoznati ovaj skriveni svijet ne znači samo poznavanje zoologije, već i otkrivanje ključa za rješavanje problema u poljoprivredi, šumarstvu, medicini i zaštiti životne sredine, kao i za razumijevanje biološkog „entomološkog rata“ koji se od prvih dana ljudske istorije vodi putem insekata. Insekti se u ratovima koriste kao prenosioci zaraznih bolesti, za uništavanje poljoprivrednih usjeva, ili kao živo oružje. Buhe zaražene kugom (Uji bombe), inficirani komarci žutom groznicom (Big Buzz i Big Itch - projekti), koloradska (krompirova) zlatica, pa sve do korišćenja insekata za prenošenje genetski modificiranih virusa, (projekt Insect Allies), čine veliku zloupotrebu ovih prijatelja čovječanstva. Konvencija OUN o biološkom oružju (BTWC) iz 1972. ovu zloupotrebu kvalificira kao ratni zločin.

Kako ova studija uspješno spaja tradicionalnu/klasičnu zoologiju (zasnovanu na morfologiji i anatomiji) sa savremenim, modernim filogenetskim i evolucionim pristupima, što otvara nove vidike za studente i istraživače u ovoj oblasti, čini je značajnom za razumijevanje globalnih bioloških promjena u 21 stoljeću, što će značajno utjecati na pitanje globalne bezbjednosti i preživljavanja čovjeka u ovom milenijumu.

Za razliku od starih udžbenika, ova studija uključuje najnovija saznanja iz oblasti genetike i evolucione biologije, mijenjajući poglede na srodnost među pojedinim grupama životinja. Ovaj savremeni naučni pristup čini ovu studiju jedinstvenim referentnim izvorom na našem govornom području, dragocjenim kako za početnike, tako i za stručnjake raznih profila, za predavače na različitim stupnjevima obrazovanja, kao i za zakonodavce i donosiocje političkih odluka.

Otvaranje očiju za skrivenu većinu

Glavna aktualnost ove studije leži u tome što uspješno skida veo sa jednog fascinantnog, a široj javnosti često nevidljivog svijeta. Čovjek je prirodno fokusiran na velike životinje (poput sisara

i ptica), dok nesvesno ignoriše nevidljive beskičmenjake. Autori ovom studijom preuzimaju ulogu mentora i vodiča, podsjećajući mlade generacije na ključnu istinu: beskičmenjaci su ti koji naš svijet čine mogućim. Bez ovih „nevidljivih radnika” priroda ne bi mogla da funkcioniše. Beskičmenjaci su neumorni oprašivači biljaka koje nas hrane. Oni su graditelji zemljišta i primarni razlagači organske materije. Oni su i pouzdani biološki indikatori čistog vazduha i vode, čije nam prisustvo ili nestanak direktno ukazuje na stanje ekosistema u kom živimo. Oni čine temelj svih lanaca ishrane na našoj planeti i time omogućuju preživljavanje čovječanstva.

Pedagoški napor i novi koncept znanja

U vremenu kada se pažnja mladih generacija lako gubi u digitalnom svijetu, napisati udžbenik koji balansira između stroge naučne preciznosti i pristupačnosti različitim generacijama, ogroman je izazov. Autori ove studije uložili su veliki pedagoški impuls i naučnu inspiraciju da složene evolucione procese i anatomske detalje prikažu kroz sistematične, logične i vizuelno bogate cjeline. Oni su ovaj izazov vrhunski riješili obogativši tekst preciznim ilustracijama, anatomskim prikazima i vizuelno privlačnim cjelinama koje olakšavaju učenje i pobuđuju radoznalost čitaoca.

Ova studija nije napisana da bi se znanje „monopoliziralo” unutar akademskih zajednica, već da bi se učinilo dostupnim **novim generacijam studenata, istraživača, da bi inspirisalo Homo sapiensa** da posmatra svijet oko sebe sa više radoznalosti, shvatajući da čak i najmanji crv, pauk ili meduza imaju nezamjenljivu ulogu u biosferi od koje cijelo čovječanstvo zavisi. Bilo da ste student koji sprema ispit, profesor u potrazi za savremenom literaturom, ili zaljubljenik u prirodu koji želi da proširi svoje vidike, ova knjiga pruža odgovore i inspiraciju.

Ova studija - knjiga je trijumf akademske saradnje profesora i studenata iz različitih akademskih centara (Univerzitet u Beogradu, Univerzitet u Banja Luci, Univerzitet u Sarajevu), koja je posvećena obrazovanju i održivom ekološkom razvoju društva. Ova studija uči mlade generacije da istraživanja i naučne inspiracije povezuju akademske zajednice širom svijeta bez obzira na njihove kulturne, akademske i političke preference, čineći ih jedinstvenom globalnom mrežom koja u zajednici sa globalnom zajednicom beskičmenjaka čini ovaj svijet mogućim i nedjeljivim. **Ova knjiga je knjiga sa kojom ulazite u svijet koji pokreće i čuva našu planetu.**

Zahvaljujući viziji i naporu autora, ova studija - knjiga uspješno regrutuje nove generacije čuvara prirode koji će razumjeti, cijeniti i štiti složeni, skriveni mehanizam koji pokreće život na Zemlji. Čestitamo autorima...